

Kadernota 2011-2014

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Waar staan we nu?	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Organisatieontwikkeling.....	6
2.2.1	Organisatievisie 2007-2012.....	6
2.2.2	Bedrijfsvoering op orde en versterking planning en control	6
2.2.3	Flexibiliteit, regie en resultaatgerichtheid (cultuur, houding & gedrag).....	7
2.3	Uitvoering Strategische visie 2020	7
2.3.1	Inleiding.....	7
2.3.2	Voortgang van de uitvoering.....	8
2.3.3	Organisatie van de uitvoering	9
2.3.4	Volgende stappen.....	9
2.4	Coalitieprogramma 2010-2014	10
3.	Wat is de opgave voor de toekomst.....	11
3.1	Inleiding	11
3.2	Intensiveringen	11
3.3	Bezuinigingen	11
3.4	Bezuinigingsomvang	12
3.5	Meerjarenbegroting 2011-2014.....	12
3.6	Besluitpunten.....	12
4.	Programma indeling 2011-2014	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Bestaande indeling	13
4.3	Voorstel wijzigingen.....	13
4.4	Besluitpunten	13
5.	Budgettair kader	14
5.1	Inleiding	14
5.2	Geactualiseerd meerjarenperspectief	14
5.2.1	Actualisatie begrotingssaldo 2011-2014.....	14
5.2.2	Bezuinigingsmaatregelen	15
5.3	Weerstandsvermogen	16
5.3.1	Ontwikkeling weerstandsvermogen.....	16
5.4	Besluitpunten	17
6	Technische uitgangspunten voor de begroting 2011 en meerjarenraming 2012-2014	18
6.1	Inleiding	18
6.2	Uitgangspunten begroting 2011-2014	18
6.3	Algemene uitkering	18
6.3.1	Formatie.....	18
6.3.2	Ontwikkeling loon- en prijsniveau	18
6.3.3	Rentepercentages vermogen	20
6.3.4	Gemeentelijke heffingen	20
6.4	Besluitpunten	20
	Bijlagen:.....	21
	Bijlage 1 Kern Strategische visie 2020	22

1 Inleiding

Aanleiding

Voor u ligt de Kadernota 2011-2014. Op grond van onze financiële beheersverordening biedt het college de raad (art. 3a: "kaders begroting") een nota aan over de kaders voor het volgende begrotingsjaar en de drie opvolgende jaren. De raad stelt de kaders op 7 juli 2010 vast, conform het vastgestelde spoorboekje.

Doel

In de Kadernota 2011-2014 (hierna: kadernota) maken wij meerjarige afwegingen voor beleid: welke intensiveringen wil de raad de komende jaren stimuleren en welke taken wil de raad juist afbouwen? Met het vaststellen van de kadernota geeft de raad het college de opdracht binnen de gestelde kaders de begroting 2011 en de meerjarenraming 2012-2014 op te stellen. Het college is met het vaststellen van de kadernota echter nog niet gemachtigd tot het uitvoeren van het daarin uitgestippelde beleid. De resultaten van de beleidsafwegingen worden eerst verder uitgewerkt in de komende jaarbegroting. Bij de vaststelling van de begroting 2011 is het college bevoegd om beleid uit te voeren en om uitgaven te doen. De vaststelling van de begroting vindt in november 2010 plaats.

Inhoud

Het jaar 2010 is een verkiezingsjaar. De kaders die in het coalitieprogramma zijn opgenomen moeten doorvertaald worden in de kadernota. Naast het feit dat het een verkiezingsjaar is staan we voor een aanzienlijke bezuinigingsopgave. Op welke onderdelen we moeten bezuinigen is bij het schrijven van deze kadernota nog onbekend. Daarom is er voor gekozen om deze kadernota beleidsarm in te steken.

U zult dan ook geen concrete beleidsintensiveringen of bezuiningsmaatregelen vinden in deze kadernota.

Proces en behandelwijze

Conform het proces van de voorgaande jaren, worden ook dit jaar Algemene beschouwingen gehouden bij de behandeling van de Kadernota 2011-2014. Hiermee kan de gemeenteraad invulling geven aan haar kaderstellende rol op een tijdig moment. Op basis van deze invulling zal de begroting worden uitgewerkt.

De behandeling van de kadernota vindt als volgt plaats:

donderdag 27 mei 2010	Verzending Kadernota 2011-2014 aan raadsleden
maandag 7 juni 2010	Technische toelichting aan de raad en/of commissie
maandag 14 juni 2010	Uiterlijk 08.00 uur indienen van technische vragen bij de griffier
woensdag 23 juni 2010	Verspreiding beantwoording technische vragen naar raad
maandag 28 juni 2010	Vorbereidende behandeling Kadernota 2011-2014 in raad
woensdag 7 juli 2010	Behandeling Kadernota in raad

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt aangegeven waar we als organisatie nu staan. Hoofdstuk 3 gaat in op de vraag wat onze opgave is voor de toekomst. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de programmaïndeling in de begroting. Hoofdstuk 5 is een weergave van het budgettair kader. In hoofdstuk 6 worden de begrotingsuitgangspunten weergegeven.

Besluitpunten

Het college stelt de raad voor:

- a. de Kadernota 2011-2014 vast te stellen.

Opsomming van de besluitpunten per hoofdstuk:

- Eventuele ruimte in reserves wordt ingezet voor de intensiveringen in de haven. Daarna hebben ook de Breewijd en het wegwerken van achterstallig onderhoud van de openbare ruimte prioriteit.
- De programma indeling in de begroting 2010 (13 programma's) te hanteren voor de meerjarenbegroting 2011-2014.
- De structureel noodzakelijke bezuinigingen vaststellen op € 0,9 mln in 2011, € 4,0 mln in 2012, € 7,8 mln in 2013 en € 10,0 mln in 2014.
- Besluiten over de verdere invulling van de bezuinigingen bij de behandeling van de programmabegroting 2011-2014.
- Ratio voor de weerstandscapaciteit vaststellen op minimaal 1,25.
- Het college stelt de raad voor de financieel technische uitgangspunten voor de begroting 2011 en meerjarenraming 2012-2014 vast te stellen.

2 Waar staan we nu?

2.1 Inleiding

We zitten momenteel in het verkiezingsjaar 2010. Dit houdt in dat een nieuw coalitieprogramma is vastgesteld. Het nieuwe coalitieprogramma heet Meer met Minder. Dat is ook de tendens van deze Kadernota. We krijgen te maken met een aanzienlijke bezuinigingsopgave daarnaast willen we de koers die in 2007 is uitgezet met het vaststellen van de Strategische Visie 2020 en een jaar later met het vaststellen van het Uitwerkingsprogramma Stadshart, vasthouden en vervolmaken.

Ook heeft de coalitie enkele nadrukkelijke wensen uitgesproken, zoals het afmaken van een deel van de rondweg rondom Julianadorp, de Verlengde Breewijk. Dit alles dient gefinancierd te worden in tijden dat de uitkering uit het gemeentefonds vermindert.

Dit hoofdstuk gaat in op de organisatievisie en de Strategische Visie: waar staan we nu, wat is de stand van zaken halverwege het jaar 2010 en waar willen we de komende tijd naartoe? Hierbij houden we ook rekening met het coalitieprogramma. Wat zijn hieruit de belangrijkste pijlers waar we rekening mee moeten houden in het jaar 2011 en de drie daaropvolgende jaren?

2.2 Organisatieontwikkeling

2.2.1 Organisatievisie 2007-2012

In september 2007 is de Organisatievisie 2007-2012 vastgesteld. De Organisatievisie beoogt zowel extern als intern gerichte doelen te behalen. Wij hebben een organisatie voor ogen die:

- de klant centraal stelt;
- inspeelt op de maatschappelijke tendensen zoals een grotere eigen verantwoordelijkheid van burgers, een kleinere, transparante overheid en minder regelzucht;
- voldoet aan de verwachtingen van de burgers en bedrijven in Den Helder: meer, betere en flexibelere dienstverlening van hoge kwaliteit;
- werkt volgens de regiewerkwijze;
- de bedrijfsvoering op orde heeft en in control is;
- kleiner en flexibeler is.

Daarnaast hebben wij een organisatie voor ogen waarin de medewerkers:

- taakvolwassen, ondernemende professionals zijn met verantwoordelijkheidsgevoel;
- de ambassadeurs zijn van de gemeente.

De organisatie moet toegerust zijn om de ambitie van de stad, vastgelegd in de Strategische visie 2020, te realiseren.

Om de doelen in de Organisatievisie te bereiken, onderscheiden we bij de organisatieontwikkeling enkele sporen, namelijk:

1. de versterking van de planning & control en bedrijfsvoering en
2. het spoor gericht op meer flexibiliteit, regie en resultaatgerichtheid (cultuur, houding & gedrag).

2.2.2 Bedrijfsvoering op orde en versterking planning en control

Om de planning en control te versterken is de Concernstaf (CS) heringericht en is een heldere taakverdeling tussen CS en het Facilitair Bedrijf afgesproken en in de structuur geborgd. Een nieuwe opzet voor de afdelingsplannen is vanaf 2009 ingevoerd. Dit moet bijdragen aan het beter beheersen en (bij)sturen van de bedrijfsvoering en aan het vereenvoudigen van de P&C-cyclus. Om meer structuur aan te brengen in het verantwoorden, zijn in 2009 kwartaalgesprekken ingevoerd. Hierin bepreken afdelingsmanagers en directie de voortgang van het afdelingsplan. Daarbij wordt gestuurd op de resultaatgebieden van de balanced scorecard: het financieel perspectief, het klantenperspectief, interne processen-perspectief en leer-en groei perspectief. Voor het komende jaar staan verschillende activiteiten centraal. Dit zijn:

- ❖ de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de digitale ondersteuning daarvan,
- ❖ de beleidscontrol,

- ❖ de juridische control w.o. contractmanagement en toezicht op verbonden partijen,
- ❖ procesverbetering wet dwangsom,
- ❖ borging herijkt inkoop- en aanbestedingsbeleid,
- ❖ verbeteren administratieve organisatie en interne controle,
- ❖ realisatie van de projecten uit het Nationaal uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-overheid,
- ❖ de doorontwikkeling van het Klantcontactcentrum conform het Antwoord@-concept,
- ❖ deregulering,
- ❖ het ontwikkelprogramma Voor elkaar!,
- ❖ leiderschapsontwikkeling en
- ❖ beleidsparaplu HRM.

2.2.3 Flexibiliteit, regie en resultaatgerichtheid (cultuur, houding & gedrag).

Ontwikkeling naar regiegemeente

Het college heeft in 2007 uitgesproken een regiegemeente te willen zijn. Uitgangspunt daarbij is dat taken op afstand gezet worden, mits er voldoende voordelen zijn. Voordelen kunnen bijvoorbeeld zijn lagere kosten, een hoger kwaliteitsniveau of betere dienstverlening. In 2009 is in beeld gebracht welke verzelfstandigingen de laatste jaren hebben plaatsgevonden. Meest recente verzelfstandiging is de overname van de afvalinzameling door HVC.

Ook in het Coalitieprogramma 2010-2014 is duidelijk aangegeven dat nog intensiever moet worden toegewerkt naar een regiegemeente. De concernstaf heeft een quickscan uitgevoerd naar de mogelijkheden voor verdere uitbesteding of op afstand zetten van taken. Het resultaat van de quickscan wordt gebruikt om de organisatie op onderdelen verder door te lichten.

De verzelfstandiging van de Havendienst is een lopend traject. Eerste prioriteit ligt bij de professionalisering van de havendienst en het verkrijgen van meer duidelijkheid over de ontwikkelkant van de haven. Daarna kan onderzoek verricht worden naar de mogelijkheden en consequenties voor een zelfstandig havenbedrijf.

Ook is de samenwerking in de regio op diverse beleidsterreinen in beeld gebracht. Momenteel onderzoeken wij de mogelijkheden zijn van samenwerking tussen de brandwerven van Den Helder en Texel. Op het gebied van belastingen is in H2A-verband gestart met een onderzoek naar het inrichten van een regionaal belastinghuis waarbij ook Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is aangesloten.

Samenwerking H2A

In het Coalitieprogramma 2010-2014 is aangegeven dat de samenwerking met buurgemeenten en in H2A-verband wordt geïntensiveerd met het oog op enerzijds versterken van economische en maatschappelijke ontwikkelingen en anderzijds efficiency.

In H2A-verband staan voor de komende periode verschillende gezamenlijke aanbestedingprojecten op de agenda. Ook wordt de komende periode gewerkt aan de doorontwikkeling van het Mobiliteitspunt.

Ontwikkelprogramma Voor elkaar!

Om de doelen uit de Organisatievisie te bereiken, werken wij aan het ontwikkelen van instrumenten en beperkte structuurwijzigingen. Daarnaast is ook cultuurverandering in de organisatie een belangrijk aandachtspunt. Hiervoor is het Ontwikkelprogramma *Voor Elkaar!* gestart. Dit ontwikkelprogramma richt zich op het verbeteren van klantgerichtheid, leiderschap en medewerkerschap. Het is in 2009 gestart en vloeit voort uit het eind 2008 opgestarte Management Development-traject met directie en afdelingsmanagers. In 2010 worden de eerste resultaten gerealiseerd in de vorm van concrete verbetervoorstellen die ingevoerd en geborgd moeten worden.

2.3 Uitvoering Strategische visie 2020

2.3.1 Inleiding

Op 21 mei 2007 heeft de gemeenteraad de Strategische Visie 2020 vastgesteld. Hierin is de lange termijn visie van de stad vastgelegd en nader geconcretiseerd in zes doelstellingen. Om focus aan te

bringen in het realiseren van die ambitie, zijn drie gebiedsontwikkelingen aangewezen, te weten Stadshart, Willemsoord en Haven. Het Uitwerkingsplan Stadshart focust op de uitwerking van de stedelijke kant van de gebiedsontwikkelingen. Kenmerk van gebiedsontwikkeling is de integrale aanpak: op eigen kracht besturen en uitvoeren samen met partners en de sociale, fysieke en economische aspecten integraal ontwikkelen. De kern van de Strategische visie is dat Den Helder haar positie als centrumgemeente in de regio blijvend wil versterken. De buurgemeenten van Den Helder spelen daar een belangrijke rol in omdat een aantal ontwikkelingen niet gerealiseerd kan worden zonder medewerking van onze bureaus.

2.3.2 Voortgang van de uitvoering

Den Helder bevindt zich in een regio met demografische veranderingen (Krimp). Dit biedt kansen om kwaliteit aan te brengen in de woon- en leefomgeving, dat nader vorm krijgt binnen de gebiedsontwikkeling Stadshart – Willemsoord. Tegelijkertijd stimuleert het om na te denken over verbreding en versterking van de economische basis van Den Helder. De kansen hiervoor liggen vooral op het gebied van duurzame energie (en met name offshore wind). De ontwikkeling van de drie gebieden Stadshart, Willemsoord en Haven hangt hierdoor sterk met elkaar samen. Ze gaan in hand in hand.

Stadshart en Willemsoord

Het uitwerkingsplan Stadshart (UP) bevat het gebiedsontwikkelingsprogramma voor het Stadshart en Willemsoord. Het plan beschrijft de gebiedsvisie, de ambitie voor het stadshart en geeft een overzicht van welke projecten inclusief fasering zullen worden uitgevoerd om de ambitie te realiseren. Het uitwerkingsplan is vastgesteld op 30 september 2008.

In het UP wordt uitgesproken dat Willemsoord zich moet ontwikkelen tot volwaardig onderdeel van de stad. Willemsoord vormt de schakel tussen Stadshart en Haven. Door Willemsoord te betrekken bij de herstructurering van het stadshart wordt de kans gecreëerd om op Willemsoord een nieuw en gevarieerd havenfront te ontwikkelen. Dat is de reden dat de ontwikkeling van Willemsoord is opgenomen in het uitwerkingsplan Stadshart.

Haven

De focus voor de haven is in zijn algemeenheid gericht op de overgang van offshore olie en gas naar (vooral) offshore wind. Duurzame energieontwikkeling op zee is de toekomst. Den Helder speelt daarin een belangrijke rol. Naast de offshore sector zijn visserij en Defensie de overige twee sectoren die het gros van de havenactiviteiten invullen. Op 1 juli 2009 nam de gemeenteraad een belangrijk (unaniem) besluit over het concrete ontwikkelperspectief in zes sporen.

- Spoor 1: de inbreidingsmogelijkheden van de haven van Den Helder (korte termijn invulling). Het betreft hier met name de uitbreiding van de Nieuwediepkade tot de Moormanbrug, het verbreden van de doorvaart van de Moormanbrug en de renovatie en verbetering van de Nieuwe Werk kade (tot aan de Koopvaardersschutsluis).
- Spoor 2: verplaatsing van de TESO-aanlanding, in combinatie met de realisatie van een "nat" bedrijventerrein en daar voorziene activiteiten (NO-variant- Groene Stroomhaven).
- Spoor 3: de korte termijn driehoek (RHB, NIOZ, Harssens).
- Spoor 4: professionalisering en verzelfstandiging van het havenbedrijf conform de kaders van de "maatlat".
- Spoor 5: faciliteren van de civiele havengebruikers, alle organisaties van Defensie, maar met name de grootste: de Koninklijke Marine, tijdens de transformatie van de haven.
- Spoor 6: de gele variant route.

2010 is het moment om concrete stappen naar het rijk te zetten. Momenteel bekijken wij samen met de provincie met welke boodschap wij naar de diverse departementen kunnen stappen om te komen tot een gemeenschappelijke aanpak en tot een duidelijke uitspraak over het verplaatsen van de TESO (spoor 2). In 2010 moet een UP Haven worden gerealiseerd.

Samenhang Stadshart/Willemsoord/Haven

De ontwikkeling van de haven bevindt zich in een priller stadium dan de ontwikkeling van het Stadshart en Willemsoord. Om de havenbedrijven voldoende ruimte te geven om de ontwikkelingen in gang te zetten, onderzoeken wij de mogelijkheid om weliswaar de woonfunctie voor Willemsoord in het bestemmingsplan vast te leggen, maar dit slechts in globale zin, met een verdere uitwerkingsplicht én een voorlopig bouwverbod in afwachting van de havenontwikkelingen. Met de HSV/havenplatform

zijn wij momenteel in gesprek om deze gedachtegang te delen. Wij menen dat wij hiermee de zorg van het bedrijfsleven in de haven kunnen ondervangen over de effecten van woningbouw op Willemsoord op de bedrijfsvoering in de nabije toekomst. De bestemmingsplannen voor Stadshart en Willemsoord worden in 2010 ter besluitvorming aan de Raad aangeboden.

Overige projecten

Naast de activiteiten en projecten in de drie prioritaire gebieden werken wij ook elders in de stad aan projecten die een bijdrage leveren aan de doelstellingen uit de strategische visie. Zo ondersteunen de projecten in Nieuw Den Helder Centrum (Stedelijke vernieuwing) mede de doelstellingen in het Stadshart. Ook de ontwikkeling van Den Helder Airport is van belang voor de Strategische visie 2020 vooral waar het gaat om de economische ontwikkeling van de haven.

2.3.3 Organisatie van de uitvoering

Voor de gebiedsontwikkelingen werken wij nauw samen met andere overheden. Voor de gebiedsontwikkeling Stadshart/Willemsoord is die samenwerking geformaliseerd in de stuurgroep Stedelijke Vernieuwing. Deelnemers hieraan zijn VROM, Defensie, provincie en gemeente. De stuurgroep Stedelijke Vernieuwing komt vier keer per jaar bijeen en geeft sturing aan de inzet van Zeestad CV/BV. Nu we in een fase komen waarin vooral resultaten behaald moeten worden, hebben VROM en de provincie aangegeven de stuurgroep een meer strategische positie te willen geven. Dit past ook in onze wens om als gemeente meer grip te krijgen op de stedelijke ontwikkeling.

In het eerste half jaar van 2010 worden gesprekken gevoerd met VROM en de provincie om de organisatie opnieuw vorm en inhoud in te geven. Voor de gebiedsontwikkeling Haven is Defensie een belangrijke gesprekspartner en vindt er regelmatig overleg plaats met de provincie. Daarnaast zijn de gemeente Texel (TESO) en Anna Paulowna (regionale binnenhaven) belangrijke gesprekspartners. Voor de havenontwikkelingen en Waddenzee gerelateerde zaken is de samenwerking met Texel van belang. Zijpe is een partner op het gebied van kustverdediging (zwakke schakels) en de ontwikkeling van de Duinzoom.

2.3.4 Volgende stappen

De uitvoering van de Strategische visie bevat veel projecten en activiteiten. We moeten bij alles wat we doen steeds scherp de doelstellingen van de Strategische visie 2020 en het UP voor ogen houden. Dat is immers het toetsingskader en de richting die we moeten vasthouden.

De komende raadsperiode 2010 – 2014 moet voor de drie gebieden worden gewerkt aan:

- Verder uitwerken van de korte- en middellange termijn maatregelen in de haven (spoor 1).
- Creëren van draagvlak voor de ambities van Den Helder bij partners (ontwikkelaars, overheden).
- Financieringsstrategie Uitwerkingsplan Stadshart.
- Het optimaliseren van de bijdrage van projecten aan de doelstellingen van de strategische visie;
- De verbetering van de projectcontrol. Een goede control op inzet van middelen maar ook de bewaking van de planning vergroten de kans op een succesvolle realisering van projecten.
- Het richtinggeven aan de toekomst van Willemsoord bv.
- Oogsten in projecten (tbv stedelijke vernieuwing)
- Lobbyen tbv lange termijn (TESO, groene stroom, krimp, financiering)
- Uitwerkingsplan Haven (eind 2010)
- Opzetten sturingsorganisatie voor de komende fase.

Om als centrumgemeente te kunnen functioneren vragen ook onderwerpen als bevolkingsontwikkeling, infrastructuur, wonen, sociale zorg en culturele voorzieningen regionale aandacht. Op deze manier willen wij komen tot één overall sturingsorganisatie met een stevige inbreng vanuit Den Helder.

2.4 Coalitieprogramma 2010-2014

Het coalitieprogramma 2010-2014 is op 22 april 2010 ondertekend door de coalitiepartijen en op 28 april besproken in de raad. In dit coalitieprogramma is aangegeven dat de ingezette koers met de Strategische visie, het uitwerkingsplan Stadshart en de ontwikkelingen in de haven de komende jaren grote prioriteit behoudt.

De coalitie is zich bewust van het feit dat er enorme bezuinigingen op de gemeente afkomen, maar ook dat er in het coalitieprogramma enkele aanzienlijke intensiveringen zijn opgenomen, zoals de haven, het inhalen van het achterstallig onderhoud en de Verlengde Breewijd. Hierdoor zal de bezuinigingsopgave alleen maar groter worden.

De coalitie is van mening dat er naar een andere manier van werken moet worden gezocht, waarbij respect, zelfredzaamheid en medeverantwoordelijkheid de sleutelwoorden zijn. De gemeente zal haar ambitie niet alleen kunnen trekken, maar de hulp in moeten schakelen van de inwoners en ondernemers van Den Helder.

Het college werkt het coalitieprogramma binnen drie maanden uit in een uitvoeringsprogramma met daarbij een financieel kader. Dit uitvoeringsprogramma wordt in een termijnkalender gezet en komt terug in de P&C-producten, zoals de kadernota en de begroting. Hiermee geeft de raad duidelijke kaders waarbinnen gewerkt dient te worden.

Omdat de voorbereiding van de kadernota reeds enkele maanden aan de gang was voordat een coalitieprogramma bekend was, kent deze Kadernota een beleidsarme insteek. Dit houdt in dat geen nieuw beleid is opgenomen, behalve wettelijke taken. Bij elke volgende Kadernota zal in dit hoofdstuk worden teruggeblikt op het voorgaande jaar en vooruitgekeken naar het komende jaar op basis van de door de raad vast te stellen termijnkalender.

Om dezelfde reden zijn de intensiveringen uit het coalitieprogramma nog niet meegenomen in de financiële vertaling van deze Kadernota. Het uitwerken van het collegeprogramma en het uitwerken van de bezuinigingsopgave zal in de begroting 2011 worden opgenomen.

3. Wat is de opgave voor de toekomst

3.1 Inleiding

Voor dit hoofdstuk baseren we ons op de vastgestelde Strategische visie, het uitwerkingsplan Stadshart en het ondertekende coalitieprogramma 2010-2014. Hierin zijn de beleidsopgaven voor de komende jaren verwoord.

We hebben er echter een opgave bij: de bezuinigingen. Hoe verhouden de wensen zoals verwoord in de eerstgenoemde notities zich met deze bezuinigingen? In dit hoofdstuk is een eerste verkenning uitgewerkt.

3.2 Intensiveringen

We geven voorrang aan het realiseren van de plannen uit de eerste fase van het uitwerkingsplan Stadshart. Er gebeurt daadwerkelijk wat in en met onze stad. Met de plannen voor de binnenstad willen we onze bewoners een aantrekkelijk leefklimaat bieden, hierin speelt Willemsoord een belangrijke rol.

Bij de plannen voor het Stadshart en Willemsoord is parkeren van groot belang. De komende jaren blijven we ons inzetten om voldoende parkeergelegenheden te creëren tegen een betaalbaar tarief. Er wordt spoedig gestart met de bouw van een parkeergarage in het Stadshart, maar we zullen ook alternatieve, tijdelijke, voorzieningen benutten.

Blijvend inzetten op de Groene Stroomhaven is belangrijk. De haven van Den Helder heeft zich nationaal en internationaal een belangrijke positie verworven als bevoorradingshaven voor de offshore. Deze positie kan de komende jaren verstevigd en uitgebreid worden. Niet alleen voor de olie- en gasindustrie, maar zeker voor de bredere offshore (wind) energy sector. De aanwezige kennisinstellingen, de ligging ten opzichte van het continentaal plat en de aanwezigheid van de luchthaven versterken deze positie.

De kansen op het gebied van, onder andere, offshore energy (en vooral offshore wind) zijn enorm en maken de haven dé economische motor voor de regio.

Uiteraard wordt de rest van de stad niet vergeten. We blijven inzetten op het beheer van de openbare ruimte en het inhalen van achterstallig onderhoud. Om een schoon, heel en veilig Den Helder te krijgen, worden bewoners en bewonersorganisaties betrokken bij het onderhoud en het beheer van hun wijk en straat.

We willen de bereikbaarheid van Den Helder vanuit Julianadorp vergroten door een deel van de rondweg, de Verlengde Breewijd, af te maken.

Wij vinden de mening van de burgers, bedrijven en instellingen belangrijk. Wij willen graag dat zij betrokken worden bij de ontwikkeling, uitwerking en uitvoering van onze plannen. Hiertoe zal met voorrang het instrument burgerparticipatie worden uitgewerkt.

3.3 Bezuinigingen

We zijn ons zeer bewust van het feit dat we momenteel in een economische recessie verkeren en dat een aantal zware jaren voor de boeg staan. Ondanks dit feit willen we graag doorgaan met de plannen voor de stad. Dit betekent wel dat we de begroting moeten bijstellen.

We zoeken vooral naar bezuinigingsmogelijkheden in de bestaande begroting, de ambtelijke organisatie, het afstoten van taken en het verminderen van subsidies. Het is ons voornemen om bij deze heroverwegingen ook burgers, bedrijven en maatschappelijke instellingen te betrekken.

Het is een onzekere toekomst. Wij moeten ook rekening houden met de bezuinigingen op de rijksbijdragen. Bedragen zijn nog niet bekend, maar dat er belangrijke keuzes gemaakt moeten worden is nu al duidelijk. Deze lastige keuzes vragen creativiteit. We zien dit als een kans om koerswijziging in te zetten en accenten anders te leggen.

3.4 Bezuinigingsomvang

Het structurele tekort is becijferd op € 10 miljoen in 2014. Dit bedrag is nog exclusief intensiveringen en is als volgt opgebouwd: Een deel van € 4 miljoen is het resultaat van de actualisering van bestaand beleid. De overige € 6 miljoen is een prognose van de rijksbezuinigingen die op ons afkomen.

Voor de jaren 2011-2014 moeten we een sluitende meerjarenbegroting aanbieden. Hierin nemen we de bezuinigingsopgave, zoals hierboven verwoord, mee. We willen de bezuinigingen voornamelijk zoeken in de bestaande begroting, de ambtelijke organisatie en het afstoten van taken en het verminderen van subsidies.

De uitkomsten van de rijksbezuinigingen zijn nog onzeker. Bij de behandeling van de begroting 2011-2014 hebben wij (waarschijnlijk) meer informatie vanuit het rijk. Op basis daarvan zullen wij met aanvullende voorstellen komen.

Voor de prioriteiten in de haven, de Breewijd en het wegwerken van achterstallig onderhoud zijn incidenteel vele miljoenen nodig. Wij zullen onze reservepositie beoordelen en eventuele ruimte inzetten voor deze intensiveringen.

3.5 Meerjarenbegroting 2011-2014

Het coalitieprogramma 2010-2014 bevat een aantal speerpunten rond de dertien programma's in de begroting en een globale financiële vertaling. Het college werkt het programma uit in een collegeprogramma dat meer gericht is op de uitvoering van de kaders uit het coalitieprogramma. Hierbij hoort tevens een financiële paragraaf, waarin zowel de intensiveringen uit het coalitieprogramma, als ook de voorgestelde bezuinigingen zijn uitgewerkt. De uitkomsten hiervan zijn input voor de begroting 2011-2014.

3.6 Besluitpunten

- Eventuele ruimte in reserves wordt ingezet voor de intensiveringen in de haven. Daarna hebben ook de Breewijd en het wegwerken van achterstallig onderhoud van de openbare ruimte prioriteit.

4. Programma indeling 2011-2014

4.1 Inleiding

Op grond van artikel 2 van de Financiële beheersverordening ex artikel 212 gemeentewet stelt de Raad bij aanvang van de nieuwe raadsperiode een programma-indeling voor de gehele raadsperiode vast.

Artikel 2. Programma-indeling

1. De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode op basis van de door het college aan de programma's toegewezen producten de onderverdeling van de programma's en eventueel deelprogramma's vast.
2. De raad stelt op voorstel van het college per (deel)programma relevante indicatoren vast voor het meten van en het afleggen van verantwoording over de gemeentelijke productie van goederen en diensten en de maatschappelijke effecten van het gemeentelijke beleid.

De keuze voor de programma's wordt mede bepaald door het vastgestelde coalitieprogramma omdat hierin speerpunten zijn opgenomen waarop de Raad de komende periode met nadruk wil sturen. Tevens moet bij de keuze van de programma's gelet worden op de volgende uitgangspunten:

1. Het programma moet een maatschappelijk effectief en samenhangend geheel van producten zijn.
2. De maatschappelijke effecten moeten helder en meetbaar geformuleerd kunnen worden.
3. Het programma moet een duidelijke beleidskeuze bevatten, een koers voor de Raad voor de komende vier jaar.
4. De programma-indeling dient een relatie te hebben met de vastgestelde strategische visie en zoveel mogelijk aan te sluiten bij meerjaren-ontwikkelprogramma's.
5. De bestaande productindeling dient te worden gehandhaafd en kan gekoppeld worden aan de nieuwe programma's.
6. Het aantal programma's dient zo beperkt mogelijk te worden gehouden

4.2 Bestaande indeling

De huidige begroting (2010) kent de volgende programma's:

1. Algemeen bestuur en middelen
2. Integrale veiligheid
3. Beheer openbare ruimte
4. Stedelijke vernieuwing
5. Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting
6. Verkeer en vervoer
7. Milieu
8. Onderwijs en jeugd
9. Cultuur
10. Sport en vrije tijd
11. Zorg en maatschappelijke dienstverlening
12. Economische ontwikkeling
13. Werk en inkomen

4.3 Voorstel wijzigingen

Wij stellen voor om geen wijzigingen aan te brengen in de programma-indeling.

4.4 Besluitpunten

- De programma indeling in de begroting 2010 (13 programma's) te hanteren voor de meerjarenbegroting 2011-2014.

5. Budgettair kader

5.1 Inleiding

Het budgettair kader geeft de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente weer voor de jaren 2011-2014. De intensiveringen en bezuinigingen vanuit het coalitieprogramma 2011-2014 zijn hierin nog niet opgenomen (zie de toelichting in hoofdstuk 3).

De financiële positie is af te leiden uit de ontwikkeling van het begrotingssaldo en het weerstandsvermogen. Belangrijk is een begrotingssaldo waarbij lasten en baten met elkaar in evenwicht zijn (een materieel sluitende begroting). Een niet sluitende begroting tast het weerstandsvermogen aan en leidt bovendien tot preventief toezicht vanuit de provincie.

Twee belangrijke componenten voor de bepaling van de financiële positie van de gemeente zijn op dit moment nog niet bekend. Dit zijn de gevolgen van de rijksbezuinigingen die ons zullen treffen en de doorwerking van de economische crisis naar werk en inkomen.

Meer duidelijkheid over de rijksbezuinigingen wordt verwacht bij het ontvangen van de septembercirculaire 2010.

De begroting 2010 is materieel sluitend aangeboden. Voor de jaren 2012 en 2013 was geen sprake van een sluitende begroting. De provincie heeft (op aangeven van het rijk) haar toezicht bij de begroting 2010 eenmalig versoepeld door alleen voor het begrotingsjaar 2010 een materieel sluitende begroting te eisen. Voor de komende begroting 2011 moet sprake zijn van een materieel sluitende meerjarenbegroting (2011-2014). Hierbij moet het begrotingsjaar 2011 sluitend zijn of de meerjarenbegroting 2012-2014.

5.2 Geactualiseerd meerjarenperspectief

5.2.1 Actualisatie begrotingssaldo 2011-2014

	(bedragen x € 1.000)			
Jaar	2011	2012	2013	2014
Saldo (meerjaren)begroting 2010-2013	56	-916	-1.877	-1.877
<i>Gevolgen besluitvorming vorige kadernota's</i>	0	0	-600	-816
<i>Structureel effect jaarrekening 2009</i>	0	0	0	0
<i>Taakstellingen in begroting</i>	-914	-1.114	-1.314	-1.314
<i>Intensiveringen coalitieprogramma 2011-2014</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>	<i>pm</i>
Saldo geactualiseerd 2011-2014	-858	-2.030	-3.791	-4.007
<i>Bezuinigingen van het rijk</i>	0	-2.000	-4.000	-6.000
Saldo na bezuinigingen rijk	-858	-4.030	-7.791	-10.007

Tabel 1: Geactualiseerd begrotingssaldo 2011-2014

Het structurele tekort stijgt naar € 10 miljoen in 2014.

Gevolgen besluitvorming vorige jaren

Geadviseerd wordt het besluit vanaf 2013 € 600.000 minder rente toe te voegen aan de algemene reserve terug te draaien. Hiermee wordt voorkomen dat het weerstandsvermogen wordt aangetast. Voor 2014 zijn de derving van dividend (€ 150.000) door de verkoop van NUON-aandelen en de extra gelden voor het verhogen van de kwaliteit van het onderhoud in het Stadshart (€ 66.000) meegerekend.

Structureel effect jaarrekening 2009

De structurele doorwerking van de jaarrekening 2009 bedraagt € 430.000 positief. De belangrijkste posten zijn de lagere kosten peuteropvang, de verstrekkingen Woon-, Vervoers- en Gehandicaptenvoorzieningen en het leerlingenvervoer.

Dit effect is al meegenomen in bezuinigingsmaatregel "begroting 2010 doorlichten" (zie 5.2.2)

Taakstellingen in de begroting

Er is een aantal taakstellingen in de begroting opgenomen die nog verder geconcretiseerd moeten worden. Het betreft het kostendekkend maken van de haven, de niet ingevulde taakstelling van het bezoekerscentrum en het gefaseerd oplossen van de frictiekosten voortvloeiend uit de uitplaatsing van de afvalinzameling en het bezoekerscentrum.

De verdere uitwerking hiervan maakt onderdeel uit van de bezuinigingen die naar de begroting 2011-2014 toe verder worden onderzocht.

Intensiveringen coalitieprogramma 2011-2014.

De in het coalitieprogramma 2011-2014 opgenomen intensiveringen worden verder uitgewerkt in de begroting 2011-2014.

Bezuinigingen van het rijk

Het rijk heeft aangekondigd dat gemeenten rekening moeten houden met een hogere korting op het gemeentefonds. Een van de 20 werkgroepen die het rijk heeft ingesteld heeft als opdracht om naar besparingen van € 3 miljard in de gemeentefinanciën te zoeken.

De werkgroep heeft voorgesteld om € 1,7 miljard op het gemeentefonds te korten. Dit komt neer op een korting van 10%. Vertaald naar de algemene uitkering die de gemeente Den Helder ontvangt zou dit een korting betekenen van € 6 miljoen.

Het rijk kan ervoor kiezen een deel van de bezuiniging door te schuiven naar een volgende kabinetsperiode. Er zijn ook bezuinigingsvoorstellen op andere beleidsvelden aangedragen die doorwerken naar de gemeente, bijvoorbeeld het korten op subsidies voor stedelijke vernieuwing of veiligheid.

Bovenstaande punten geven aan dat de bezuinigingsomvang en het bezuinigingstempo nog onzeker zijn.

5.2.2 Bezuinigingsmaatregelen

Bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2011-2014 moet het tekort van € 10,2 miljoen zijn ingevuld. Dit is noodzakelijk om tot een sluitende meerjarenbegroting 2011-2014 te kunnen komen. Een niet sluitende begroting kan leiden tot preventief toezicht door de provincie.

Om het structureel tekort om te buigen zijn de begrotingsposten beoordeeld op bezuinigings - mogelijkheden.

Er zijn negen soorten bezuinigingsmaatregelen benoemd.

Nr	Soort maatregel
1	Fundamentele onderwerpen voor de lange termijn
2	Afstoten van taken en/of het verminderen van de kwaliteit
3	Het verminderen van subsidies en individuele verstrekkingen
4	Uitstellen en/of afstellen van grote projecten
5	Kostendekkendheid tarieven en lastenverzwaring
6	Efficiency en interne organisatie
7	Beoordelen reserves en voorzieningen (incidenteel)
8	Taken anders invullen met behoud van resultaat
9	Resultaat doorlichten begroting 2010

De begroting 2010 is globaal doorgelicht. Hierbij zijn ook de resultaten uit de jaarrekening 2009 en de 1^e tussentijdse rapportage 2010 meegenomen. Resultaat is een sluitende begroting in 2011. Voor 2012 blijft een structureel tekort over van € 1,8 miljoen, dit loopt op naar € 7,8 miljoen in 2014.

In het coalitieprogramma 2011-2014 is richting gegeven aan de bezuinigingen. De organisatie moet verder worden afgeslankt door efficiënter te werken en door een deel van het takenpakket (niet- en/of

bovenwettelijk deel) niet meer uit te voeren. Daarnaast zal bezuinigd moeten worden door het verminderen van subsidies.

In de komende periode zullen wij de bezuinigingsrichtingen verder onderzoeken en uitwerkingen. Hierbij worden diverse partijen betrokken. De resultaten hiervan worden u aangeboden met de begroting 2011 (zie ook hoofdstuk 3).

5.3 Weerstandsvermogen

5.3.1 Ontwikkeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen laat zien in welke mate de geïnventariseerde risico's kunnen worden afgedekt uit de beschikbare weerstandscapaciteit (de algemene reserve).

Er is ultimo 2009 sprake van een risico inschatting van € 16,2 miljoen tegenover een algemene reserve van € 22,7 miljoen (exclusief het positieve resultaat in de jaarrekening 2009).

De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve ziet er als volgt uit:

Ontwikkeling Algemene Reserve	(bedragen x € 1 miljoen)					
	Werkelijk 2009	Begroting 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Saldo algemene reserve	22,7	24,7	24,6	24,9	23,3	24,3
Resultaat jaarrekening 2009						
Resultaat na bestemming	6,0					
Voorstellen tot resultaatbestemming	-4,0					
Mutaties toevoegingen						
Geraamd terugverdieneffect UBM 1 en UBM 2		0,6	0,3	0,0	0,0	
Rentetoevoeging aan reserve		1,0	1,0	1,0	0,9	1,0
Terugstorting verkoop Windwijzer			PM			
Mutaties onttrekkingen						
RB09.0182 groot onderhoud aan Loodsgracht, Molengracht, Westgracht en van Foreestweg		-0,5				
Grondexploitatie Pasteurstraat		-0,3				
"voorfinanciering" verkoop Windwijzer		-0,8				
Onttrekking achterstalling onderhoud			-1,0			
Vorming egalisatiereserve parkeerexploitatie				-2,5		
Onzekere toevoegingen						
Mogelijke opbrengst verkoop vastgoed					Prognose 2011-2013 € 2,9 miljoen	
Resultaat vrijval bestemmingsreserves					Prognose € 1 miljoen in 2011	
Totaal mutaties	2,0	-0,1	0,2	-1,5	0,9	1,0
Prognose Algemene Reserve 31-12	24,7	24,6	24,9	23,3	24,3	25,3
Benodigd weerstandsvermogen met norm 1,25	20,3	20,3	20,3	20,3	20,3	20,3
Verschil	4,5	4,4	4,6	3,1	4,0	5,0

De raad heeft besloten de norm voor de weerstandscapaciteit vast te stellen op "voldoende". Dit betekent een ratio tussen de 1,0 en 1,4.

De financiële risico's zijn hoog. Om de meerjarenbegroting structureel sluitend aan te kunnen bieden, zijn vergaande bezuinigingen nodig. Veel van deze bezuinigingen moeten nog worden gerealiseerd.

Omvang en tempo zijn nog onzeker. Daarnaast zullen de gevolgen van de economische crisis duidelijk worden. De verwachting is dat het aantal bijstandsgerechtigden op gaat lopen.

De genoemde risico's zullen de resultaten de komende jaren onder druk zetten. Het weerstandsvermogen is nodig om negatieve resultaten op te kunnen vangen.

Wij adviseren om de ratio op minimaal 1,25 te houden.

Eventuele ruimte in reserves wordt ingezet voor de intensivering in de haven. Daarna hebben ook de Breewijd en het wegwerken van achterstallig onderhoud van de openbare ruimte prioriteit.

5.4 Besluitpunten

- De structureel noodzakelijke bezuinigingen vaststellen op € 0,9 mln in 2011, € 4,0 mln in 2012, € 7,8 mln in 2013 en € 10,0 mln in 2014.
- Besluiten over de verdere invulling van de bezuinigingen bij de behandeling van de programmabegroting 2011-2014.
- Ratio voor de weerstandscapaciteit vaststellen op minimaal 1,25.

6 Technische uitgangspunten voor de begroting 2011 en meerjarenraming 2012-2014

6.1 Inleiding

In de kadernota worden de technische uitgangspunten voor de totstandkoming van de (meerjaren) begroting 2011-2014 opgenomen. De uitgangspunten worden verwerkt in de begroting 2011 en gebruikt voor de actualisering van het meerjarenperspectief 2012-2014.

6.2 Uitgangspunten begroting 2011-2014

A. Vertrekpunt voor het opstellen van de (meerjaren) begroting 2011-2014

De begroting 2010 ná verwerking van de begrotingswijziging van de tussentijdse rapportage 2010 is de basis voor de opbouw van de (meerjaren) begroting 2011-2014.

B. Autonome ontwikkelingen

De samenstelling van een financieel meerjarenkader kent als belangrijkste aandachtspunt de zogeheten autonome ontwikkelingen. Deze moeten worden uitgewerkt en vastgelegd in een aantal uitgangspunten. De hierbij gehanteerde veronderstellingen worden hieronder toegelicht. Voorbeelden van autonome ontwikkelingen zijn periodieke verhogingen van personeelslasten en de raming van de algemene uitkering. Voor de gemeente bestaat geen keuze om de financiële mutatie wel of niet toe te passen.

6.3 Algemene uitkering

Vanaf 1995 is de omvang van het Gemeentefonds gekoppeld aan de ontwikkeling van (een deel van) de rijksuitgaven. Gevolg is echter ook dat bezuinigingen op rijksniveau hun weerslag hebben op het fonds en dat loon-/prijsmutaties alleen (indirect) conform de ontwikkeling bij de rijksoverheid worden gecompenseerd. Voor de compensatie van loon- en prijsmutaties benadrukken wij, dat deze steeds beperkt blijft tot het uitgavenbedrag, waarvoor de algemene uitkering de dekking vormt. De basis voor de berekening van de hoogte van de algemene uitkering in de periode 2011 – 2014 is opgenomen in de septembercirculaire 2009. De effecten van de kredietcrisis zullen naar verwachting hard doorklinken in de uitkomst van de mei- en septembercirculaire 2010. In de ramingen houden wij rekening met een neerwaartse bijstelling van de algemene uitkering t.o.v. de doorwerking van CAO ontwikkelingen. Indien er aanleiding is tot een verdere bijstelling van de ramingen, brengen wij deze separaat in beeld in het meerjarenperspectief van de begroting 2011.

6.3.1 Formatie

De raming van de personeelslasten wordt gebaseerd op de verwachte toegestane bezetting in 2011 (inclusief periodieke verhogingen). Peildatum voor het bepalen van de toegestane formatie is januari 2010.

6.3.2 Ontwikkeling loon- en prijsniveau

Bij de ontwikkeling van het loon- en prijsniveau wordt onderscheid gemaakt naar gemeentelijke loon- en prijscompensatie (incl. gemeenschappelijke regelingen) en gesubsidieerde instellingen. De loonkostenstijging wordt doorgevoerd conform de CAO gemeentelijke overheid.

	2010	2011
Loonstijging cf CAO (incl eindejaarsuitkering)	2,0%	1,0%
Periodieken, gratificaties etc.	1,0%	1,0%
Totaal	3,0%	2,0%

Om een inschatting van de loonkosten te kunnen maken is gebruik gemaakt van het Centraal Economisch Plan 2010 (CPB, maart 2010). Verwacht wordt dat de loonstijging zal afvlakken als gevolg van een daling van de inflatie en stijging van de werkloosheid.

Op basis van het Centraal Economisch Plan verwachten wij voor 2011 een loonontwikkeling van 2% . De verwachting is dat de sociale lasten voor werkgevers zich in 2011 stabiliseren op het huidige niveau. In de begroting van 2011 en de meerjarenraming 2012-2014 is rekening gehouden met een totale loonontwikkeling van 2% opgebouwd uit:

Incidentele loonontwikkeling (periodieken, gratificaties e.d.)	0,00%
Sociale lasten	0,00%
Autonome loonontwikkelingen CAO	<u>2,00%</u>
Totaal loonontwikkeling	2,00%

Als gevolg van de recente ontwikkelingen zoals de economische crisis en de aanpak hiervan, zijn de CAO onderhandelingen tijdelijk uitgesteld. Vooralsnog gaan wij voor de loonontwikkeling uit van de cijfers van het CPB.

Ook wordt op basis van het CEP 2010 een prijsstijging van de overheidsconsumptie verwacht van 1,75%. In de begroting 2011 is voorzichtigheidshalve uitgegaan van een gemiddelde prijsstijging van 0% (de consumentenprijsindex) op de materiële budgetten. Dit percentage hebben wij ook toegepast in de meerjarenraming 2012-2014.

Het percentage voor de loonsomstijging passen we ook toe voor (personeel van) de gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen.

Met als uitgangspunt een 50/50-verhouding tussen loongevoelig en prijsgevoelig deel van de gemeente uitgaven, is het gemiddelde inflatieniveau voor 2011-2014 2% (afgerond).

De ontwikkeling van lonen en prijzen leidt dan tot de volgende meerjareengegevens (uitgangspunt een 50/50 verhouding tussen loongevoelig en prijsgevoelig deel van de gemeentelijke uitgaven).

Indexering loon/prijs ontwikkeling	2011	2012	2013	2014
Loon (basis = 2009 = 100%)	106,09	109,27	112,55	114,80
Prijs (basis = 2009 = 100%)	102,01	103,03	104,06	106,14
Loon/Prijs (basis = 2009 = 100%)	104,05	106,15	108,31	110,48

2,05%   2,10%   2,15%   2,00%

Gesubsidieerde instellingen

Voor de ontwikkeling van de CAO-lonen gaan wij uit van een marktconforme stijging van de loonkosten van 1,75% en een prijsstijging van 1,75% (basis: CPB 2010). Bij de gesubsidieerde instellingen is er sprake van een 80/20 verhouding tussen loongevoelig en prijsgevoelig deel van de uitgaven.

Op basis van 80/20 verhouding komt de loon/prijsontwikkeling op grond van de laatst bekende CPB gegevens voor 2011-2014 uit op resp. 2,67%, 2,74%, 2,81% en 2,86%.

Omdat de loon- prijsverhouding bij de gesubsidieerde instellingen een andere verhouding heeft dan bij de gemeente ligt het gemiddelde percentage hoger dan het gemeentelijke percentage (voor de instellingen 2,6% en voor de gemeente 2%). Daarnaast is de verwachting dat in de meicirculaire het loon- en prijspercentage naar beneden zal worden bijgesteld.

In de jaarlijkse indexeringsbrief¹ naar de gesubsidieerde instellingen wordt, rekening houdend met bovenstaande, een **lagere** index opgenomen. Deze index kan na de bekendmaking van de meicirculaire, naar de gesubsidieerde instellingen worden bijgesteld.

In de indexeringsbrief naar de gesubsidieerde instellingen worden voor 2011² de volgende percentages gehanteerd: loonkosten 1,5%, prijsstijging 0,5%, gemiddelde loon/prijsontwikkeling 1,3%.

De gemiddelde ontwikkeling voor de loon-prijsontwikkeling van instellingen ziet er dan als volgt uit:

¹ Nog te controleren met H2A partners

² Zie voetnoot 1

2011	1,33%
2012	1,37%
2013	1,40%
2014	1,42%

6.3.3 Rentepercentages vermogen

Vanuit de Verordening ex artikel 212 van de gemeentewet inzake het financieel beheer van de gemeente, hebben wij ervoor gekozen een omslagrente te hanteren. Op basis van deze nota wordt voorgesteld voor de begroting 2011 uit te gaan van een omslagrente van 4%. (2010 4,5%). Dit percentage kan dan worden gebruikt als uitgangspunt voor de berekening van lasten van toekomstige investeringen.

6.3.4 Gemeentelijke heffingen

Over de belastingtarieven merken we op dat deze trendmatige moeten stijgen om loon- en prijsstijgingen te dekken. Daarvoor gelden de op het eind van die paragraaf 6.3.2 vermelde, gemiddelde percentages: (meerjarenraming 2010-2013 was 3,3%):

2011	2,05%
2012	2,10%
2013	2,15%
2014	2,00%

De rioolheffing wordt op grond van het beheersplan de trendmatige aanpassing voor loon- en prijsstijgingen verhoogd met 2,5%. Dit geldt tot het moment dat een kostendeckende exploitatie op dit product is bereikt (verwachting 2021). Net als bij de afvalstoffenheffing blijft volledige kostendeckering het uitgangspunt. De bestaande BTW-componenten blijven conform de uitgangspunten van de invoering van het BTW-Compensatiefonds tot de kosten gerekend.

Definitieve besluitvorming vindt plaats bij de behandeling van de begroting 2011 door de raad.

6.4 Besluitpunten

Besluit:

Het college stelt de raad voor de financieel technische uitgangspunten voor de begroting 2011 en meerjarenraming 2012-2014 vast te stellen

Bijlagen:

Bijlage 1 Kern Strategische visie 2020

De visie

Den Helder is een stad met twee boeiende kanten. Aan de ene kant de rust en ruimte door de ligging aan zee, het strand, de duinen en de natuurgebieden, aan de andere kant de dynamiek van de stad en de haven met het waardevolle nautisch en cultureel historisch verleden.

Op basis hiervan wil Den Helder zijn positie als centrumgemeente weer heroveren en daarvoor is het nodig dat de daling van het inwoneraantal eerste wordt gestopt en dan weer gaat stijgen. Dat is de uitdaging waar Den Helder voor staat!

Samengevat luidt de visie dat Den Helder dé centrumgemeente van de Kop van Noord-Holland is, met goede en diverse werkmilieus, plezierige en veilige woonmilieus, een breed en kwalitatief goed voorzieningenniveau, een aantrekkelijk en levendig stadshart en een adequate infrastructuur. In zes doelstellingen is deze visie nader uitgewerkt.

De doelstellingen

- Doel 1** Den Helder ontwikkelt een duurzame economie met de offshore, de haven, kennis & technologie (inclusief onderwijs), duurzame (wind)energie, toerisme & recreatie en zorg & wellness als belangrijkste dragers.
- Doel 2** Sociale zwakte wordt tegengegaan door inwoners maatschappelijk betrokken te krijgen en mee te laten doen aan de samenleving, enerzijds door mensen aan het werk te krijgen door aanbieden van opleidingen op diverse niveaus inclusief HBO en voldoende aanbod van banen, anderzijds door mensen maatschappelijk te activeren met andere activiteiten dan werk.
- Doel 3** Den Helder biedt een grote variëteit aan ruim opgezette, groene, woonmilieus die tegemoet komt aan de vraag van de (potentiële) inwoners. Er is speciale aandacht voor bijzondere woonlocaties en het creëren van mogelijkheden tot wonen aan of op het water.
- Doel 4** Toerisme en recreatie worden geprofessionaliseerd, gebaseerd op enerzijds de rust, ruimte en natuur in Den Helder en anderzijds op het in de gemeente aanwezige (maritiem) cultuur-historisch erfgoed. De kwaliteitsslag beoogt hogere bestedingen in deze economische pijler.
- Doel 5** Den Helder krijgt een levendig en veilig stadshart (inclusief Willemsoord) door te zorgen voor concentratie van stedelijke functies in het stadshart, een aantrekkelijk winkelcentrum met diversiteit en kwaliteit, goede en sociaal veilige horeca, kunst, cultuur en evenementen en een goed voorzieningenniveau.
- Doel 6** De infrastructuur van Den Helder is afgestemd op de functie van centrumgemeente en past bij de geplande woningbouwproductie en is passend bij de economische ontwikkeling.

